

Informatieblad Kadaster

Welke huizen, boerderijen of stukken grond bezaten uw voorouders? Waar lag het onroerend goed en wie waren de vroegere eigenaren? Voor de beantwoording van deze vragen is het kadaster de aangewezen bron voor uw onderzoek.

De Dienst voor het Kadaster en de Openbare Registers is vanaf haar ontstaan in 1832 tot 1994 een onderdeel geweest van de rijksoverheid. Nu is het een zelfstandig bestuursorgaan dat onder rijkstoezicht functioneert als een zelfstandig bedrijf met vijftien vestigingen in het land.

Aan de gemeenten werden diverse kadastrale bescheiden door de Dienst van het Kadaster ter beschikking gesteld voor de gemeentelijke administratie. Deze zoekwijzer gaat over onderzoek in die stukken die door de diverse gemeenten aan het RHCe zijn overgedragen.

Wat is het kadaster

De Dienst voor het Kadaster en de Openbare Registers is sinds 1832 belast met de registratie van onroerend goed. Het systeem is sinds de invoering vrijwel ongewijzigd gebleven. De naam van de eigenaar of vruchtgebruiker van het onroerend goed wordt vastgesteld. Ook wordt vermeld waar het perceel ligt, wat de afmetingen ervan zijn en hoe de grond gebruikt wordt. Het eigenlijke doel van het kadaster was een rechtvaardige heffing van de grondbelasting mogelijk maken. Een betrouwbare registratie van onroerend goed is daarvoor vereist. Het kadaster moest voor een evenredige heffingsgrondslag zorgen op basis van de geschatte opbrengst van de eigendommen.

Het kadaster speelde een belangrijke rol bij ruilverkavelingen. Sinds de Wet op de Ruilverkaveling van 1924 is het kadaster nauw betrokken bij de uitvoering door het beschrijven van de inbreng van kavels van de rechthebbende, het ontwerpen van een nieuwe indeling en de verdeling van gronden en kosten.

In de kadastrale leggers kan men wel zien welke onroerende goederen er in de ruilverkaveling zijn ingebracht en welke hieruit zijn ontstaan. Men kan echter niet zien uit welke percelen de nieuwe kavels zijn ontstaan.

Detail kadastraal minuutplan Helmond sectie D omstreeks 1830

KADASTER

De invoering van het kadaster

Een van de gevolgen van de inlijving van Nederland bij het Franse keizerrijk in de periode 1810-1813 was naast de registratie van de Burgerlijke Stand de invoering van het kadaster als rijksdienst. Bij keizerlijk decreet van 11 oktober 1811 werd bepaald dat de Franse voorschriften betreffende het kadaster ook in ons land van kracht zouden zijn. Na het vertrek van de Fransen in 1813 bleef die wetgeving van kracht, maar het opmeten en in kaart brengen van gronden en gebouwen kwam op een laag pitje te staan. In 1825 werd de draad weer opgepakt, de metingen werden in 1830 afgerond en de schattingen van de opbrengst kwam in 1831 gereed zodat bij wet werd bepaald dat per 1 oktober 1832 het kadaster voor de grondbelasting zou worden ingevoerd.

De metingen

Voorafgaand aan de kaartvervaardiging werd het grondgebied van de gemeenten in secties verdeeld. Hiervoor werden al bestaande indelingen aangehouden met natuurlijke grenzen zoals wegen en waterlopen. Met het opmeten van de percelen waren landmeters belast. Eerst werd door hen de gemeentegrens vastgesteld. Hierna startte de landmeter het meetwerk voor het vervaardigen van de kaart. Na de inmeting van de gemeentegrenzen en de sectiegrenzen werd er een verzamelkaart gemaakt. Hierop zien we de gehele kadastrale gemeente met de indeling in secties en bladen.

Kadastrale aanduiding

Om een perceel aan te duiden gebruikt men de kadastrale perceelsaanduiding, deze bestaat altijd uit de naam van de kadastrale gemeente, de letter van de sectie en het nummer van het perceel. Deze aanduiding is uniek zodat er nooit misverstanden kunnen ontstaan.

Een kadastrale gemeente hoeft niet samen te vallen met een burgerlijke gemeente; zo kan een kadastrale gemeente meerdere burgerlijke gemeenten omvatten. Geannexeerde gemeenten kunnen echter ook als kadastrale gemeenten blijven voortbestaan.

Als een perceel wordt gesplitst, met een ander perceel wordt samengevoegd of een andere verandering ondergaat krijgen die percelen een nieuw nummer. De oude nummering vervalt en wordt niet meer hergebruikt.

Resultaten van de metingen in 1832 en het bijhouden van veranderingen

- **Minuutplans**

Minuutplans zijn kadastrale kaarten die de toestand van de percelen op 1 oktober 1832 weergeven. Ze worden ook wel kadasterkaarten genoemd. Dit is de toestand op het moment van invoering van het kadaster. De minuutplans geven per kadastrale gemeente en daarbinnen per sectie de indeling in percelen weer. Per sectie zijn de percelen telkens vanaf 1 genummerd. Een kopie van het minuutplan voor de gemeentelijke administratie noemen we gemeenteplan. Deze gemeenteplannen zijn bij het RHCe aanwezig.

- **Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (O.A.T.)**

De Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel is een register dat samen met het minuutplan het uitgangspunt vormt voor de kadastrale administratie zoals die vanaf 1832 tot nu toe wordt bijgehouden. De O.A.T. geeft per kadastrale gemeente in de volgorde van de sectie en perceelsnummer; de plaatselijke benaming van het gebied, de naam van de eigenaar, diens beroep en woonplaats, het gebruik (bebouwing, weiland, bos etc.), de oppervlakte van het perceel, de klasse en de belastbare opbrengst. De O.A.T. mocht niet gewijzigd worden. Daarom werden wijzigingen opgenomen in de Suppletair Aanwijzende Tafel die werd bijgehouden tot 1844 en in 1863 werd afgeschaft.

- **De Kadastrale legger**

De kadastrale legger officieel en verwarrend de perceelsgewijze legger geheten, is het belangrijkste onderdeel van de kadastrale administratie.

In de kadastrale legger worden per eigenaar onder een zogenoemd leggerartikel alle percelen genoemd die een eigenaar in één kadastrale gemeente bezit. Het leggerartikelnummer is een uniek nummer dat gekoppeld is aan de eigenaar.

In de legger vindt u alle wijzigingen die zich sinds 1 oktober 1832 in het grondbezit en de indeling van percelen hebben voorgedaan. Wanneer een perceel van eigenaar verandert, wordt dat perceel onder het artikel van de oude eigenaar doorgestreept en onder het artikel van de nieuwe eigenaar opgenomen. Bij de oude eigenaar staat dan een verwijzing naar het nummer van het artikel van de nieuwe eigenaar. Bij de nieuwe eigenaar wordt verwezen naar de oude eigenaar. De leggers die in

1832 zijn aangelegd zijn alfabetisch ingericht. Na die tijd wordt elke nieuwe eigenaar op volgorde van verkrijging van het onroerend goed ingeschreven en krijgt een volgend leggerartikelnummer. Daarom kunnen de kadastrale leggers zijn voorzien van alfabetische toegangen op naam die verwijzen naar het artikelnummer.

Zo kunt u alle eigendomsovergangen van percelen volgen. De kadastrale legger is tot 1989 bijgehouden. Sinds die tijd is de kadastrale administratie geautomatiseerd.

- **Registers 71**

Het zogenaamde register 71 is een register dat in 1844 in gebruik werd genomen om per kadastraal perceel een verwijzing te krijgen naar het leggerartikel. Alle percelen die bij de aanleg van het register bestonden zijn daarin sectiegewijs in numerieke volgorde ingeschreven. Bij veranderingen wordt het oude leggerartikel niet doorgedaald maar wordt het nieuwe toegevoegd. Bij verandering van het perceel wordt het nieuwe perceelnummer vermeld. Het register is bijgehouden tot invoering van het geautomatiseerd systeem bij het kadaster in 1989.

Hoe te zoeken

Niet van alle gemeenten is evenveel bewaard. Een overzicht van de aanwezige stukken van het kadaster per gemeente vindt u in het informatiecentrum Toen van het RHCe. Ook kunt u daarin zien welke stukken zijn gemicroficheerd en welke u in origineel moet raadplegen. Ook vindt u overzichten van de aanwezige kadasterkaarten.

Het zoekproces moet erop gericht zijn om bij de kadastrale legger uit te komen. Hiervoor moet u een leggerartikel achterhalen. Wanneer u eenmaal een perceel hierin gevonden heeft, kunt u haar geschiedenis voor- of achteruit volgen.

Een zoekschema vindt u in *Brabanders gezocht*, (pagina 98-99) zie de literatuurlijst verderop in dit informatieblad.

- **Zoeken via de naam van de eigenaar**

De leggers zijn op artikelnummer ingericht. Daaronder vindt u de percelen genoemd die een eigenaar bezit en de wijzigingen daarin.

Via de alfabetisch naamlijsten vindt u verwijzingen naar de artikelen in de kadastrale leggers. Van hieruit kunt u verder zoeken.

- **Zoeken via het perceelnummer**

Het perceelnummer kunt u terugvinden via de kadastrale kaart of via een verwijzing uit een andere akte (b.v. notarieel)

U kunt in register 71 kijken. Dit verwijst naar het artikelnummer in de kadastrale legger. Van hieruit kunt u verder zoeken.

Reproducties

Uit ingebonden delen kunnen uit oogpunt van behoud geen kopieën worden gemaakt. Uit de op microfiche verfilmde bestanden kunnen readerprints worden gemaakt.

Van 20^e eeuwse kadasterkaarten kunnen afhankelijk van de materiële staat kopieën worden gemaakt.

Van originele kaarten en registers kunnen op verzoek door de dienst digitale opnamen worden verstrekt. Het is toegestaan om zelf foto's van de stukken te maken mits er geen flitser wordt gebruikt.

Meer weten

- **Nederland zoals het was**

Kadasterkaarten uit 1832 van heel Nederland en diverse Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels zijn te zien op de website: www.watwaswaar.nl

Dit is een gezamenlijk project van: de Vereniging voor documentaire informatievoorziening en het archiefwezen (DIVA), het Kadaster en het Nationaal Archief .

- **Literatuur**

E. Molema, *Ons kadaster voor oningewijden geschetst*, Groningen 1898.

Open kaart. Een informatief boekje over het Kadaster en Openbare Registers, 's-Gravenhage, z.j.

J.G.M.Sanders (red.), *Van meters en schatters. Bronnengids voor grondbelasting en kadaster in Noord-Brabant ca. 1826-1833*, 's-Hertogenbosch, 1998.

F. Keverling Buisman & E. Muller, *Kadastergids. Gids voor de raadpleging van hypothecaire en kadastrale archieven uit de 19^e en de eerste helft van de 20^e eeuw*, 's-Gravenhage 1979.

G.A.M. Van Syngel, *Broncommentaren 3. Bronnen betreffende de registratie van onroerend goed in de negentiende en twintigste eeuw*, Den Haag 1997.

Adri P. van Vliet red. *Brabanders gezocht: gids voor stamboomonderzoek in Noord-Brabant*, Centraal Bureau voor Genealogie en Rijksarchief in Noord-Brabant, Den Haag en Den Bosch 1995.

EW/juli 2006/sept. 2008 nov

